

Med Roslagsexpressen till Hägernäs

Få järnvägssträckor är mera välbekanta för de flesta F 2-are än den mellan Östra och Hägernäs. Många har rest den hundratals och tusentals gånger. Men hur många skulle vilja åtaga sig att som ciceroner peka ut vad man ser från kupéfönstren. Vi misstänker att de flesta skulle gå bet på åtskilliga frågor och gör därför sällskap med ett gäng, som en morgon fick sig en lektion av en kunnig kamrat.

Vi sätter oss alltså i sista vagnen på ett av morgontågen, fylld av F 2-are. Sömnens är god och störs endast, när tåget satt sig i gång av dem, som i sista stund lyckats slänga sig upp och högljutt konstaterar att »det var nära burken». Men när expressen hunnit ett stycke ut på bangården störs sömnen definitivt av honom, som lovat att vara här ciceron under färden. Att det där är en sopsation, det begriper ni utan vidare, men att byggnaden ovanför är Stockholms epidemisjukhus kanske ni inte vet. Inte heller att byggnaderna t h där tillhör Ingenjörsvetenskapsakademiens försöklaboratorier. Skogen intill utgör en del av Djurgården och ett stycke in ligger den för gamla stockholmarna så välbekanta Ugglevikskällan. Järnvägen vi nu åker över förbinder Värtan med norra station. Stationen t v heter Albano. De många tegelstenshusen vid sidan av landsvägen är Veterinärhögskolan, där djurläkarna får sin utbildning och alla sorters djur får »lasarettsvård». Nedanför ligger Brunnsviken och på andra sidan Hagaparken. Och just nu, när vi passerar över landsvägen, har vi Skoghögskolan uppe på höjden t v. Längst bort i sänkan t h ligger Laduviken med Fiskartorpsbacken åt h och Stora Skuggan med skjutbanorna åt v. Närmast oss ligger Lantbruks- och fiskerimuseet, som faktiskt är vårt ett besök. Det där, det är som bekant Experimentalfältet, Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Den vita byggnaden alldeles intill järnvägen t h är ett fint gammalt hus, byggt 1791—92 av Gustaf Mauritz Armfelt. Riksmuseet och Bergianska trädgården behöver jag inte peka ut. Hela området från Veterinärhögskolan och hit kallas för Vetenskapsstaden och det namnet gör det skäl för. Också den nya stadsdelen vi ser t h gör skäl för namnet — Ekshagen. Intill ligger den granna ekparken Torphagen och Monte Bello-området.

Nu tittar vi t v och skymtar på andra sidan sjön delar av Ing I:s förläggning. Kanalen vi passerar förbinder Brunnsviken med L. Värtan och heter Älkistan, enligt den gamla historien kallad Ålådån (uttalas på skånska) av en konduktör just

kommen från det landet »söder om landsvägen». Småstugueområdet t v är Bergshamra trädgårdskoloni och i de stora vita byggnaderna har Statens växt- och frökontrollanstalt sina lokaler. När vi far över bron tänker vi på historien, som stod i någon tidning härom dagen, om dykaren, som med tåget for ut för att undersöka Stocksundsbron, men tog bussen tillbaka till stan. Längst bort t h har vi Lidingsö och t v en del av Ulriksdals slottspark invid den långa och smala sjön Edsviken. Vad jättetornet av tegel, som sticker upp mitt i Stocksunds köping är, brukar diskuteras av tågpassagerarna. Det är inte något vattentorn e d utan en privatbyggnad, som nu står öde och tom. Det påstås att ägaren blivit spådd, att när huset blev färdigt skulle han dö och därför tog bygget aldrig slut. Den vita stadsdelen t v, Solstaden, är det s k Invernessområdet och dit skall Stocksunds station flyttas, varvid järnvägsbron kommer att gå invid stora landsvägsbron. Verkstadsområdet vi nu passerar tillhör Roslagsbanan. Att man där har jobb dag och natt betvivlar nog ingen av banans dagliga trafikanter. Och så är vi framme i Mörby. Det säregna med bebyggelsen i denna villastad är att marken tillhör staten men husen villaägarens. T v syns Läns-, Centrallasarettet och så kör vi in i Djursholm, en villastad utan industri. Vid Ösby station går två järnvägslinjer ut t h, den ena till Näsby park—Sjökrigsskolan, den andra till Eddavägen i ena änden av Djursholm. Sjön vi passerar ett stycke från Ösby är synnerligen fågelrik samt känd för sin rikedom på ovanliga insekter. Den är mycket grund men i dess mitt består botten av 28 m djup lös dy.

Genom Enebybergs och Roslags Näsby villasamhället går färden vidare ut på ett stort fält, som sträcker sig ända fram till Viggbyholm. Kullarna och dungarna vi ser är fulla med gravar och andra fornminnesmärken. Alldeles t h om Tibble, med den stora ladugården, ligger minst 60 gravar och vid björkarna t v syns Täby sockens största järnåldershöj.

Och nu, säger vår ciceron till sist, när vi kört igenom »Viggen» och hunnit fram till Rönningesjön, skall ni ta er en titt på berget på andra sidan. Det brukar kallas för Skansberget och det namnet är säkert mycket, mycket gammalt. För där uppe ligger en fornborg, en fästning och en samlingsplats för traktens befolkning i forna tider, då fiendliga anfall väntades. Och byggnaderna, som skymtar där bortom »Näsets» nya anhalt — ja, dom behöver jag inte tala om vad dom används till!